

A KAMARAI OKTATÁS DIGITALIZÁLÁSA

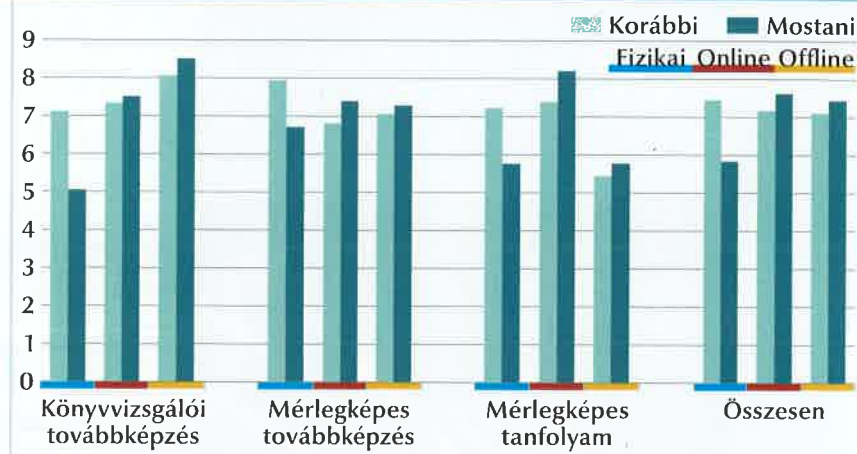
Az elmúlt években az oktatás digitalizálása egyre nagyobb teret hódít magának, ez egyaránt igaz mind a továbbképzésekre, mind a tanfolyamokra. A koronavírus-járvány következtében kialakult veszélyhelyzet erre ráerősített, hiszen a korlátozások hatására szinte csak az elektronikus csatornákon közvetített oktatás vált megvalósíthatóvá. Cikkünkben ezt a témát járjuk körül kérdőíves felmérésekre alapozva.

FILYÓ JANKA, MIKÁCZÓ ÉVA,
TARPATÁKI ELEONÓRA ÉS LÁSZLÓ NORBERT
a Budapesti Corvinus Egyetem oktatói

A számviteli oktatást igénybe vevők három szegmensét térképeztük fel a Magyar Könyvvizsgálói Kamara (a továbbiakban: MKVK) és az MKVK Oktatási Központjának segítségével. A kérdőívre 157 fő válaszolt, ebből 62 fő a könyvvizsgálói továbbképzésben, 61 fő a mérlegképes továbbképzésben, míg 34 fő valamelyik mérlegképes tanfolyamon vett részt. Az elemzéseknél röviden K, M és O betűkkel fogunk rájuk hivatkozni. A kérdőív 14 zárt (1–10 skála) és három nyílt (szabad szöveges) kérdést tartalmazott a három demográfiai adatkérés mellett.

A válaszadók nemek szerinti megoszlása a szakmában tapasztaltakhoz igazodik, összességében 73 százalék volt a nők aránya. A korosztály szerinti megoszlás is a várakozások szerint alakult. Az átlagéletkor az egyes csoportokban O: 41 év, M: 45 év, K: 52 év. A válaszadók területi megoszlását vizsgálva megállapítható, hogy budapesti túlsúly keletkezett (57 százalék), amit részben a főváros gazdasági súlya, részben a kérdőívezés módszertana indukált. Egyedül a mérlegképes továbbképzésben részt vevő válaszadók

A képzési formák megítélésének változása

voltak nagyobb arányban más településekről. A részletes megoszlást a táblázat szemlélteti.

AZ ONLINE KÉPZÉSEK A LEGNÉPSZERŰBBEK

A képzések – értve alatta most mindháromat – egyaránt megvalósíthatók tantermi (fizikai) részvétellel és elektronikus úton is. Ez utóbbit további két részre bonthatjuk aszerint, hogy élő közvetítéssel valósul meg (online), vagy előre rögzített videóanyag kerül közzétételre (offline), amely bármikor megnézhető. Így végül háromféle változatot kapunk, amelyek-

ből mindegyiknek megvan a maga előnye, illetve hátránya. A koronavírus-járványnak és az azzal járó korlátozásoknak jelentős hatása volt ezek népszerűségére, így a kérdőívünkben rákérdeztünk a járvány előtti (például a 2019-es év), illetve az utáni (például a 2020. őszi tervezet) oktatásra vonatkozó preferenciákra. Az eredményeket az alábbi ábra szemlélteti (az oszlopok sorrendben: tantermi, online, offline).

A három képzési területen részt vevők eltérően vélekednek az oktatási formákról, így külön is elemezzük mindegyiket.

A könyvvizsgálóknál a sorrend nem változott a vírushelyzet hatására: 1. előre felvett videó (offline), 2. élő közvetítés (online), 3. tantermi előadás (fizikai). A különbségek azonban megnöttek ezek között. A legnépszerűbb offline változat kedveltsége 0,44 ponttal erősödött, a középre rangsorolt online 0,15-dal nőtt, míg a korábban is kevésbé preferált tantermi oktatás jelentősen vissza-

Település (fő) / Képzés típus (százalék)	K	M	O	Összesen
Budapest	66	43	67	57
Nagyváros (100 000 fő feletti)	7	20	3	11
Középváros (20 000 – 100 000 fő)	16	15	6	13
Kisváros (20 000 fő alatti)	6	16	12	12
Község	5	6	12	7

esett (-2,06). Igaz, hogy az utóbbi csökkenés a legnagyobb mértékű, és a fizikai részvétel értékelése most már csak 5,03, szemben a korábbi 7,10 értékkel, azonban az igény nem szűnt meg erre a változatra, csak mérséklődött.

A mérlegképes továbbképzések esetében a vírushelyzet előtt egyértelműen a tantermi (fizikai) változat volt a legkedveltebb. Ezt követte az offline, majd az online konstrukció. A kialakult járványhelyzet itt is megváltoztatta az egyes oktatástípusok értékelését, ami a sorrendet is felborította, illetve más arányú eltolódásokat eredményezett, mint a könyvizsgálóknál. A fizikai (tantermi) oktatás kedveltsége visszaesett (-1,26), s így most az a legkevésbé népszerű. Az elektronikus változatokból viszont az élő (online) közvetítés iránt nőtt leginkább az igény (+0,59), s ennél kisebb mértékben emelkedett az offline videó nézéséé (+0,23). Ezek következtében a mérlegképes továbbképzéseknél pont megfordult a sorrend: a legnépszerűbb az online, középső az offline, s a sor végére került a tantermi változat.

A mérlegképes tanfolyamon részt vevők egy harmadik változattal írhatók le. Náluk az eredeti sorrendben első az online változat volt (7,35), ezt követte kicsivel lemaradva a tantermi forma (7,21), míg e kettőtől jelentősen elmaradt az offline oktatás (5,44). Az online megoldás első helye kicsit meglepett minket, elképzelhető, hogy ez arra vezethető vissza, hogy a kérdőívet kitöltő éppen egy aktuális tanfolyamon lévő hallgatók számára az oktatás döntő része már ebben a változatban zajlott. A vírushelyzet miatti változások hasonlóak voltak a mérlegképes továbbképzésen részt vevőkhöz. A legnagyobb mértékben itt is az online (élő) oktatás értéke nőtt meg (+0,85), ennél kisebb emelkedés volt az offline videóknál (+0,29), míg a tantermi oktatás iránti igény itt is csökkent (-1,44). Mindezek következtében nem meglepő, hogy az online változat toronymagasan kiemelkedik a háromból (8,21), az azonban már a másik két csapattal összehasonlítva váratlan, hogy a tantermi (fizikai) oktatás (5,76) még a jelenlegi helyzetben is megelőzi az offline videókat (5,74), igaz, csak nagyon kis különbséggel.

A három társaságot együtt nézve, ami közös bennük, az a változások iránya: ugyanúgy nőtt mindegyiküknél az elektronikus formák (online, offline) értékelése, míg a tantermi megoldásé csökkent. A korábbi sorrend: 1. tantermi (7,45), 2. online (7,13), 3. offline (7,08) volt, ez a kialakult helyzet hatására annyiban változott, hogy a tantermi oktatás hátrасoroltta vált, így az új sorrend: 1. online (7,61), 2. offline (7,41), 3. tantermi (5,83). A tantermi oktatás iránt tehát nem szűnt meg az igény, mert annak számos előnye van a másik két változattal szemben, azonban ennek megvalósítása mind a szervezők, mind a résztvevők számára nehezebbé vált.

KÖZTES MEGOLDÁSOK

A kérdőívek további része már csak a digitális (online vagy offline) oktatásokra

kérdezett rá. A tantermi oktatás egyik előnye, hogy egyszerre látható a kivetített diáor, illetve az oktató a maga testbeszédével, mimikájával, ami jelentős többletértéket képviselhet a pusztá diáorhoz képest. Ezt a kettőséget azonban nehéz „eredeti méretben” megvalósítani egy elektronikus oktatás során, így kompromisszumot kell kötni a kettő arányát illetően. E tekintetben háromféle megoldás jöhet szóba:

- ▶ Az előadó látszik a teljes képernyőn, néha a diáor felvillanásával.
- ▶ Főként a diáor látszik a képernyőn, az előadó kis méretben látható a sarokban.
- ▶ A diáor látszik a teljes képernyőn, az előadó hangja hallható, de képen nem jelenik meg azon (kis méretben sem).

A diáorok jellemzően mindegyik esetben előre letölthetők, így ebben nincs különbség.

A három képzési formában részt vevők abban megegyeztek, hogy a „sarokba tett” előadó a legszimpatikusabb. Azonban ha csak a teljes képernyőn megjelenő előadó vagy diasor közül kell választani, akkor az előadó a fontosabb a továbbképzésen részt vevőknél (könyvvizsgáló és mérlegképes is), míg a tanfolyami hallgatóknál a diasor kap nagyobb hangsúlyt.

A digitális előadások megvalósításánál szintén kettéválik a történet aszerint, hogy az előadás közvetítése/felvétele közben van-e tantermi élő közönség, akiknek a reakciói részét képezik az előadásnak, míg a másik megoldás a közönség nélküli stúdiófelvétel, amelynek más jellegű előnyei és hátrányai vannak. Ebből adódóan a válaszadók is eltérően vélekedtek a kettőről, azonban átlagosan a stúdiófelvétel kapott nagyobb pontszámot a közönség előtt tartott előadással szemben. Ez mindhárom csoportra igaz, csak a stúdiófelvétel többletpontszámában van eltérés.

Az előre felvett (offline) oktatások esetében további elágazást jelent, hogy mennyire tudja a hallgató az előadás menetét befolyásolni:

- ▶ Nincs lehetőség aktívan befolyásolni az előadást (az előre rögzített videó végignézése, pl. folytonos előadás, kb. 30 percenkénti ellenőrző kérdéssel).
- ▶ Van lehetőség időnként interaktívan befolyásolni az előadást (pl. néhány percenként kattintani kell a továbbhaladás irányát kijelölve).

Mindannyian képzésben részt vevők szeretnék – legalább részben – kezükbe venni az irányítást, viszont az aktívan befolyásolható változat kapott nagyobb értéket. A különbség a mérlegképes továbbképzéseknél volt a legnagyobb, a mérlegképes tanfolyam esetében ennél valamivel kisebb, míg a könyvvizsgálóknál gyakorlatilag elenyésző.

A digitális oktatáshoz a technikai feladatok adták, sokféle platform kínál erre megoldást. Az összesített használat alapján a sorrend: Zoom (61 százalék), MsTeams (56), Facebook (49), Google Meet (25), Webex (20). Ezek mellett 24 százaléknál válaszadó egyéb platformot is használ. Amennyiben ezt kibővítjük azazal, hogy mennyien ismerik ezeket a lehetőségeket, akkor a sorrend kicsit megvál-

tozik: Zoom és Facebook (84 százalék), MsTeams (77), Google Meet (59), Webex (39). Az egyéb változat 29 százalék volt.

A kérdőív utolsó blokkja az elektronikus oktatások (online és offline) összehasonlításával foglalkozott. Arra kértük a válaszadókat, hogy sorolják fel, milyen előnyei, illetve hátrányai vannak ennek a formának a tantermi oktatással összevetve. Az alábbiakban az összesített említések

Mindenki a saját lehetőségei és preferenciái alapján eldöntheti, hogy melyik a legszimpatikusabb számára.

csökkenő sorrendjében tüntetjük fel ezeket, de mivel jelentős eltérések voltak a háromféle közönségnél, ezért a csoportonkénti említési arányokat is feltüntetjük, vastaggal kiemelve a jelentősebbeket.

Az elektronikus oktatás előnyei

- ▶ Rugalmas időbeosztás az offline videók esetében: bármikor megnézhető, akár több kisebb részletre is felbontható. (Összesen: 34%; K: 47%; M: 34%; O: 12%.)
- ▶ Nincs utazás, ami megtakarítást jelent egyrészt időben, másrészt az utazási költségek elkerülésében is. Ez az online és offline változatra is érvényes. (Összesen: 28%; K: 21%; M: 28%; O: 41%.)
- ▶ Az offline videók többször is visszanezhetők szemben az élő előadással/közvetítéssel. Így egy-egy bonyolultabb vagy kiemelt érdeklődésre számot tartó rész alaposabban megérthető. (Összesen: 13%; K: 18%; M: 7%; O: 15%.)
- ▶ A jelenlegi helyzetből adódóan felértékelődött a biztonság és vírusvédelem. Ebből a szempontból az elektronikus oktatások jelentősen tudják csökkenteni a kockázatokat. (Összesen: 13%; K: 11%; M: 13%; O: 15%.)
- ▶ Az otthoni környezet valószínűleg mindenkinek kényelmesebb, mint a tantermi

változat. Ez különösen a mérlegképes továbbképzésen részt vevők emelték ki előnyként. (Összesen: 11%; K: 6%; M: 5%; O: 32%.)

Az elektronikus oktatás hátrányai

- ▶ Nincs lehetőség kérdésre, hiányzik az interakció. Ez főként az offline esetre érvényes, mivel – igaz, hogy korlátozottan –, de az online változatnál megoldható. (Összesen: 29%; K: 32%; M: 28%; O: 24%.)
- ▶ Az elektronikus megoldásnál mindenki egyedül van, s kiesik a kapcsolat a kollégákkal. (Összesen: 24%; K: 26%; M: 18%; O: 29%.)
- ▶ Problémát okozhat a motivációvesztés, illetve a fókuszhiány. Ez is inkább az offline-ra jellemző, de kisebb mértékben az online-ra is igaz. Az előnyök között szerepelt a rugalmasság, így vissza is üthet, részben ezek következményeként. (Összesen: 15%; K: 6%; M: 23%; O: 18%.)
- ▶ A monitoron keresztüli oktatás sokszor személytelenné válik, s elvesz a kapcsolat az oktatóval. Ez az offline-ra teljesen igaz, s az online esetében is nagyon nehezen kerülhető el. (Összesen: 14%; K: 13%; M: 8%; O: 26%.)
- ▶ Technikai problémákat – szerencsére – viszonylag kevesen említettek. (Összesen: 6%; K: 3%; M: 10%; O: 3%.)

Az oktatás ebből a szempontból hasonlít egy kulturális vagy sportrendezvényre: lehet a helyszínen nézni, lehet az élő közvetítést figyelni, és lehet utólag videófelvételtől is megnézni. Mindenki a saját lehetőségei és preferenciái alapján eldöntheti, hogy melyik a legszimpatikusabb számára. Az előnyök és hátrányok megismerése után felmerülhet a kérdés, hogy vajon ezeket lehet-e kombinálni. Természetesen technikailag megvalósítható, hogy egy tantermi (fizikai) oktatást, ahol közönség is van, egyszerre élőben is közvetítenek (online stream) és még felvétel is készül arról, amelyet utólag meg lehet nézni (offline), azonban szerintünk ez nem jó irány, mivel a három módszer eltérő anyag-összeállítást és oktatásmódszertant kíván. Nem vagyunk egyformák, de attól szép a világ, hogy színes. ◆